

QAIS IBN SA'D IBN 'UBAADAH

Den Listigaste av Araber – om inte för Islam

Trots att han var ung behandlade Ansaar honom som en ledare. De brukade säga: "Kunde vi bara köpa honom ett skägg!" Han saknade ingen av de egenskaper som en ledare borde ha, utom det traditionella skägget.

Men vem var denne unge man för vilken hans folk var beredda att lägga ut pengar för att köpa ett skägg som skulle göra hans utseende felfritt och värdigt hans genuina storhet och häpnadsväckande ledarskap?

Denne unge man var Qais Ibn Sa'd Ibn 'Ubaadah. Han tillhörde ett av arabernas mest framstående och generösa hus, om vilket Profeten ﷺ kommenterade: "Generositet är den förhärskande egenskapen i denna familj."

Han var en listig man, och det sattes ingen gräns för hans knep, skicklighet och klurighet. Han talade sanning när han sade: "Om det inte vore för Islam, hade jag använt min listighet för att överlista alla araber."

Han var skarpsinning, slug och uppfinningsrik. I As-Siffiin-slaget stod han på 'Aliy's sida mot Mu'aawiyah. Han satt och vred och vände på den plan som skulle göra Mu'aawiyah och hans män till de värsta förlorarna, men ju mer han tänkte på sin plan, desto mer insåg han att den föll under

rubriken farlig ond intrig. Sedan upprepade han Allahs vers: "Men den onda planen omhöljer bara honom som gör den" (35:43). Följaktligen förkastade han planen helt och hållet och bad Allah om förlåtelse med orden: "Vid Allah, om Mu'aawiyah är ämnad att få överhanden mot oss, ska han inte ha det för att han har överlistat oss, utan för att vår fromhet och vår fruktan för Allah har blivit alltför liten."

Denne man var en av Ansaar från Khazraj-stammen. Han tillhörde en stor familj och ärvde alla sina förfäders utmärkta egenskaper. Han var son till Sa'd Ibn 'Ubaadah, Khazraj-ledaren som vi kommer att lära känna.

När Sa'd underkastade sig Islam, tog han sin son Qais vid handen och presenterade honom för Profeten ﷺ med orden: "Det här är din tjänare från och med nu." Profeten ﷺ såg i Qais alla excellensens och rättfärdighetens egenskaper, och bad honom sätta sig bredvid honom och sade: "Denna plats ska alltid fyllas av honom under resten av hans liv." Anas, Allahs Profets ﷺ Följeslagare, sade: "Qais Ibn Sa'd Ibn 'Ubaadah var för Profeten som en stabschef för en befälhavare."

Innan sin Islam var han full av listighet i den grad att ingen kunde få överhanden mot honom. Al-Madiinah's folk och dess omgivning var underlägsna hans slughet. När han omfamnade Islam, vände det upp och ned på hans liv och till och med hans läggning, eftersom det lärde honom att behandla människor med uppriktighet snarare än med bedrägeri. Han var en verkligt trofast och lojal muslim. Därför kastade han åt sidan sin slughet och sina dödliga manövrer. Ändå, varje gång han ställdes inför en svår situation, försökte hans undertryckta och frustrerade listighet att göra uppror och ta kontroll över honom och hans handlingar, och det enda som fick honom att bemästra den var dessa ord: "Om det inte vore för Islam, hade jag använt min listighet för att överlista alla araber."

Hans klurighet överträffades bara av hans generositet. Generositet var inte ett tillfälligt beteende hos Qais, ty han tillhörde en familj känd för sin generositet. Det var seden i dessa tider för alla välbärgade och generösa människor att bjuda en utropare att stå på en hög plats under dagtid och kalla gäster och förbipasserande att komma för mat och vila; sedan, om natten, tände han en eld för att vägleda främlingar dit det fanns mat. Folket på den tiden brukade säga: "Den som gillar fett och kött måste gå till Duliim Ibn Haarithah's hus för mat." Nu var Duliim Ibn Haarithah Qais's farfarsfar. Sålunda fick Qais sin näring mitt bland generositet och välgörenhet i denna högt stående familj.

En dag kommenterade både Abu Bakr och Omar hans generositet med orden: "Om vi låter denne unge man ge fritt spelrum åt sin generositet, ska han uttömma sin fars förmögenhet." När Sa'd Ibn 'Ubaadah hörde vad de hade sagt, ropade han ut: "Abu Quhaafah och Ibn Al-Khattaab borde inte ha försökt uppmuntra min son att bli en snåljåp!"

En dag lånade han ut en stor summa pengar till en gäldenär som genomgick svåra tider. På den avtalade återbetalningstiden begav sig denne man för att betala tillbaka sin skuld till Qais, men han vägrade med orden: "Jag tar aldrig tillbaka något som jag har gett."

Den mänskliga naturen förändras inte. Generositet och mod är oskiljaktiga. Genuint mod och äkta generositet är som tvillingar: inget av dem finns för sig självt. Om du möter en generös man som inte är modig, var då viss på att det du har sett inte är äkta generositet utan bara ett ytligt sken. Å andra sidan, om du finner någon som är modig men inte generös, var då viss på att det du har sett inte är mod utan bara ett impulsivt och omdömeslöst infall. Qais Ibn Sa'd höll i tyglarna för generositet med sin högra hand jämsides med mod och tapperhet. Det verkar som om han avsågs med dessa rader av poesi:

"Om en fana hissades till firande av ära, måste den ha hållits av en arabs högra hand."

Hans tapperhet var enastående i alla de slag han deltog i när Profeten ﷺ levde och även efter hans bortgång.

När mod grundar sig på ärlighet snarare än på listighet, och på rättrådighet och konfrontation snarare än på undvikande och manövrering, då måste det bli svåra och oändliga bekymmer och outhärdliga vedermödor för den som besitter det. Sedan Qais kastade åt sidan sin otroliga skicklighet i slughet och manövrering och höll fast vid sitt rättrådiga och iögonfallande mod, kände han lättnad och tillfredsställelse, trots de problem han var tvungen att möta och de skyldigheter han var tvungen att uppfylla.

Genuint mod uppstår uteslutande ur dess innehavares övertygelse. Denna övertygelse påverkas inte av begär eller infall, utan snarare av ärlighet och uppriktighet mot sig själv.

Därför, när konflikten mellan 'Aliy och Mu'aawiyah började, satt Qais ensam och försökte ställa sig på den sidas sida som han trodde hade rätt. Sedan, så snart han beslutade att 'Aliy hade rätt, tvekade han inte att stå

vid hans sida med beundransvärd stolthet, tapperhet och frimodighet.

Qais var en av de oförskräckta hjältarna vid As-Siffiin, Al-Jamal och An-Nahrawaan. Han bar Ansaars fana och ropade: "Den fana jag bär nu är samma som jag bär när vi marscherade i krig med Profeten ﷺ och hade Jibriil som vår förstärkning. Den man som inte har någon annan än Ansaar på sin sida är en lycklig man."

Imam 'Aliy utsåg honom till styresman över Egypten. Nu hade Mu'aawiyah alltid blicken riktad mot Egypten, eftersom han betraktade det som den mest dyrbara stenen i sin blivande krona. Därför, knappt hade Mu'aawiyah hört att Qais skulle styra Egypten förrän han förlorade sin självkontroll och grep honom farhågor att Qais alltid skulle stå i hans väg att styra Egypten, även om han uppnådde en avgörande seger över Imam 'Aliy. Därför använde han alla sina slughetmetoder och samvetslösa knep för att svärta ned Qais inför 'Aliy.

Slutligen beordrade Imam 'Aliy honom att lämna Egypten. Qais hade ett legitimt tillfälle att använda sin klurighet, ty han insåg att Mu'aawiyah måste ha eggat 'Aliy mot honom genom sina slug och listiga knep efter att han hade misslyckats med att vinna honom över till sin sida. Han syftade till att egga Imam 'Aliy mot Qais genom att kasta tvivel på hans lojalitet mot honom. Därför var det bästa svaret på Mu'aawiyas onda planer att visa ännu större lojalitet mot 'Aliy och vad han representerade. Denna lojalitet var inte ett blott sken eller ett medel för ett mål från Qais's sida, utan snarare hans fasta övertygelse och tro. Därför kände han inte för ett ögonblick att han avskedades från sin position, ty Qais betraktade styresmannaposten och alla andra positioner som ett medel för det slutliga målet, nämligen att tjäna sin tro och religion. Han vigde sig åt sanningens tjänst.

Oavsett om han behöll sitt styre över Egypten eller stod vid sidan av Imam 'Aliy på slagfältet, var det för honom en och samma sak, så länge de var ett medel för att uppnå sanningen.

När Mu'aawiyah inte lämnade muslimerna någon annan utväg än att dra sina svärd mot varandra, tog Qais befälet över 5 000 muslimer som delade sorgen över Imam 'Aliy's bortgång.

Al-Hasan ansåg att det vore bäst att sätta stopp för muslimernas utdragna lidande och den dödliga fruktansvärda konflikten. Därför gick han med på att förhandla med Mu'aawiyah och gav honom slutligen sin trohetsed. När detta skedde, begrundade Qais saken i sitt sinne och beslutade att oavsett

hur rätt Al-Hasan hade i sitt beslut, hade hans soldater all rätt att tillfrågas. Sålunda kallade han dem samman och vände sig till dem med orden: "Om ni vill, fortsätter vi att kämpa till sista andetaget, eller om ni vill, ska jag be Mu'aawiyah garantera er trygghet och säkerhet."

Naturligtvis var Mu'aawiyah lättad och överlycklig över att bli av med en av sina mest fruktade och farliga fiender!

Denne man vars listighet tämjdes och underkastades av Islam dog år 59 e.H. i Al-Madiinah. Det var mannen som brukade säga: "Om jag inte hade hört Profeten säga: 'Listighet och bedrägeri bor i helvetet', hade jag varit nationens listigaste man!" Till slut dog han, men doften av denne pålitlige och disciplinerade muslim dröjer sig kvar än i dag.